

POPÜLER KÜLTÜR BAĞLAMINDA DÜĞÜN FOTOĞRAFLARI VE KITSCH

Sadık TUMAY*

ÖZET

Popüler kültür sosyolojik bir fenomendir ve düğün fotoğrafçılığı popüler kültürün doğrudan yansımasıdır. Çalışmamızda yakın dönem itibarı ile İzmir'deki düğün fotoğrafçılığı ve düğün fotoğrafları araştırılmış, popüler kültür ürünleri olarak analiz edilmiştir. Yanı sıra, konu kitsch estetiği bağlamında tanımlanmış ve seçilen örnekler üzerinden düğün fotoğraflarının geleneksel kitsch nitelikleri tespit edilmiştir. Bu araştırmada, İzmir'de düğün fotoğrafçılığı hizmeti veren fotoğrafçıların web siteleri taranmış, fotoğrafçılarla araştırma alanı itibarıyla görüşmeler gerçekleştirilmiş, konu ile ilgili literatür çalışması yapılmıştır. Elde edilen veriler karşılaştırılarak değerlendirilmelerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Düğün Fotoğrafçılığı, Düğün Fotoğrafları, Kitsch, İzmir, Popüler Kültür

WEDDING PHOTOS AND KITSCH IN THE CONTEXT OF POPULAR CULTURE

ABSTRACT

Popular culture is a sociological phenomenon and wedding photography is a direct reflection of popular culture. In our work, wedding photography and wedding photographs in Izmir were searched and analyzed as popular culture products. In addition, traditional kitsch qualities of wedding photographs have been identified through the selected examples in the context of kitsch aesthetics. In this research, web sites of photographers serving wedding photography in İzmir were examined, interviews were held with photographers in terms of research area and also related literature study about the subject was done. Then evaluations were made by comparing the obtained data.

Keywords: Wedding Photography, Wedding Photographs, Kitsch, İzmir, Popular Culture.

* Dr. Öğr. Üyesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Fotoğraf Bölümü, sadik.tumay@deu.edu.tr

GİRİŞ

Düğün fotoğrafçılığı geleneği olan bir fotoğraf türüdür. Bu fotoğraf türü, teknik ve estetik boyutta belgesel fotoğrafçılık ve portre fotoğrafçılığı türlerinin özelliklerinden de beslenmektedir. Ayrıca, düğün fotoğrafları, röportaj, gazete fotoğrafçılığı, hikâye kitabı yaklaşımıyla çekilebilmektedir (Hewlett, 2014, s. 11). Bu durum, düğün fotoğraflarının üslup anlamında sınıflandırılabilir olduğunu göstermektedir. Düğün fotoğrafları, aynı zamanda fotoğraf çekimi, işlenmesi, kurgulanması gibi çeşitli müdahalelerle dönüştürülmüş fotoğraflardır. Düğün fotoğrafları, ticari karşılığı bulunduğu için profesyonel bir iş anlayışının sonuçlarıdır. Ayrıca bu fotoğraflar, her toplum açısından sosyolojik verilerle yüklü kayıtlardır. Farklı disiplinler itibarı ile incelenip değerlendirilebilecek sonuçlara ulaşmak mümkündür. Düğünlerimiz, kültürümüzün zenginliğini yansıtan törenlerdendir. Kültürün, geleneğin pek çok bileşenini bu düğünlerde bulmak mümkündür. İçinde yaşadığımız süreçte, düğünlerimizin kayıtlarından biri olan fotoğraflarda, popüler kültürün karşılıkları bulunmaktadır. “Bir toplumda yaygın biçimde paylaşılan inançlar pratikler ve nesnelere, daha politik tanımıyla kitlelerin ya da bağımlı sınıfların kültürünü dile getirmekte kullanılan bir deyimdir popüler kültür” (Yengin, 1996, s. 191). Çalışma alanı olarak İzmir kentinin düğünlerinin yakın dönem fotoğrafik kayıtları incelenmiştir. Fotoğrafçıların seçiminde, popüler kültürün öne çıkardığı isimlerin çalışmalarından yararlanılmıştır. Fotoğraf analizleri için bağlam çerçevesinde web sitelerinden örnekler alınmıştır. “siber alan, toplumsal kültürel bellek için bir havuzdur; popüler kültürdür, piksel ve sanal metinlerde yeniden çoğaltılmış yaşanmış hayat olarak bize kim olduğumuzu hatırlatan, sakinleri tarafından yaratılmış anlatılardır (Fernback, 1997, s. 37). Bu anlamda değerlendirme ölçütümüz trend olmayla ilgili popülerliktir. Dolayısıyla nicelik olarak İzmir’de düğün fotoğrafı çeken bütün fotoğrafçılar incelenmemiştir. Yani sıra, genelde İzmir’de çıkış arayan düğün fotoğrafçılarının trend olan fotoğrafçıları internet üzerinden takip ediyor olmaları, kendi vizyonlarını kitschleştiren bir etkidir. Düğün fotoğraflarımızda tespit ettiğimiz bu nitelik konjonktürel, global karşılıkları olan bir gelişmedir.

Kitsch Üzerine

Kitsch kavramına bakıldığında yakın tarihe ilişkin bir geçmişinin olduğunu görmekteyiz. Clement Greenberg’e göre “Kitsch endüstri devriminin bir ürünüdür” (1961, s. 9). Greenberg bu yaklaşımıyla, kavramın yaşamla ve kültürle buluşmasının aslında kronolojisini de saptamaktadır. Ayrıca bu kavramın yaşamla buluşmasının sonuçları modern ve sonrasında yaşamı algılama, düşünme ve üretme dinamiklerinin tamamı üzerinde etkili olmuştur. “Modern beğeni üzerindeki en köklü etkiyi sanatın sanayileşmesi uyandırır: İmgenin başta fotoğraf, litografi, gravür gibi baskı teknikleriyle

kitlesel olarak çoğaltılması. İmge böylece topluca izlendiği ayinlerde, kilise gibi atmosferlerde çağlar boyunca edindiği aura'yı kaybeder" (Baudelaire, 2003, s. 71). Bu ekonomi politik değişim kitsch'in sosyo kültürel görünümünü ve özelliklerini belirlemiştir. "Günümüzün saplantılı tüketicisinin estetik taleplerine yanıt vermek üzere, kültür endüstrisi onun haz alabileceği her şeyi taklit etmekte, çoğaltmakta, yeniden üretmekte ve standartlaştırmaktadır (Calinescu, 2013, s. 272). Yaşam içinde bu kadar belirleyici özellikleri bulunan kitsch'i belirli formel bir tanımını yapmak yerine konuya yaklaşımları bulunan entelektüellerin görüşleriyle bakacak olursak: "Nerede bir öncü(avant-garde) varsa, orada genellikle bir de artçı(rear-garde) buluruz. Gerçekten de, söz konusu artçı endüstrileşmiş batıda ikinci bir yeni kültürel fenomen olarak avant-garde'ın girişi ile eş zamanlı olarak- Almanların şahane bir şekilde adlandırdıkları Kitsch'tir: popüler, ticari sanat ve edebiyat, renkli baskılar, dergi kapakları, çizimler, reklamlar, kuşe kağıt dergiler, ucuz romanlar, çizgi romanlar, Tin Pan Alley tarzı müzik, tap dansı, Hollywood filmleri, v.s. (Greenberg, 1961, s. 9). "Kitsch her zaman en geleneksel, standart, defalarca denenmiş ve test edilmiş temsili esasları kullanır" (Kulka, 2002, s. 31). Kitsch, kamusal alanının, kamusal tartışmanın, nesnellik ve işlevsellik talebinin karşıtıdır. Kitsch özel alandır, kendimiz, aşkımız ve dostluğumuz, özlemlerimiz ve umutlarımız ve gözyaşlarımız, sevinçlerimiz, tutkularımızdır. Kitsch yaratıcı kişinin özel alanından gelir ve diğer özel alanlara hitap eder" (Nerdrum,2010, s. 28). Bütün bu yaklaşımları çeşitlendirmek, tarihsel süreçte kitsch kavramının oluşumunu genişletmek mümkün olmakla beraber, bağlamımız çerçevesinde fotoğraf ve kitsch ilişkisine baktığımızda: "Fotoğrafik imgenin kitschliği "doğrudan fotoğraftan" ayrıldığı noktadan başlar. Kitsch efekti oluşturmanın bir yolu konuyu sahneye koymaktır" (Kulka, 2002, 93). Düşün fotoğrafları, sahne kurma üzerine dayalı bir sistematikte geliştiği için kitschlik yaratıcı bir dilin pratiği olarak karşımıza çıkmaktadır. "Dil bu anlamda belirleyici bir uygulamadır. Bu şekilde işlevsel herhangi bir temsil sistemi, dil aracılığıyla temsil ilkelerine göre çalışma, daha geniş ölçekte de konuşma olarak düşünülebilir. Dolayısıyla, fotoğraf, özellikle bir kişi, olay ya da sahne ile ilgili fotoğrafik anlamı iletme üzere ışığa duyarlı kartın üzerindeki imgeleri kullanan bir temsil sistemidir" (Hall,1997,s. 5). Hall'ın kitabının basıldığı tarih göz önünde bulundurulduğunda, tespitinin analog dönem fotoğraf anlayışı üzerinden geliştirildiği, yanı sıra dijital teknolojilerin artık yaşamın içinde olduğu da bilinmektedir. Bu temsil sisteminin kültürel bir temelini olduğu açıktır. "Günümüzde, popüler kültürün kitsch olduğu ölçüde doğruca orta sınıfın psikolojik ihtiyaçlarına karşılık geldiği, orta sınıfın bunu oldukça başarılı bir şekilde Mc.Luhan'ın Küresel Köy'üne çok benzeyen elektronikleşmiş bir dünyada toplumun bütününe genellemeye çalıştığı, o zamana göre çok daha belirgin bir şekilde görünmektedir (Calinescu, 2013, s. 267). Baudrillard konuyu daha da genelleyerek "Pop kitsch'tir" (2001, s. 144) İfadesini

kullanmıştır. Bütün bu yaklaşım biçimleri çerçevesinde inceleme alanımızı oluşturan düğün fotoğraflarının temsil sisteminin kültürümüze özgü popüler sahnelerinin olduğu ve dolayısıyla kitsch'i ortaya çıkardığı tarafımızdan değerlendirilmiştir.

Bu fotoğraf türü, bireyselle özgü kalıpları genelleştirerek popülerleştirmekte, diğer yandan fotoğrafı çekilen kimliklerin özelliklerini yansıtabilecek yetkinlikte özgünlük yanılması yaratabilmektedir. “Kitsch özgünlük yerine özentiyi temel alır” (Demir, 2009, s. 83). Bu, popüler kültürün, bağlam çerçevesinde dönemsel kimlik özelliklerindedir. Bir başka gelenekselleşmiş ama kitsch olan durum ise; düğün fotoğraflarının temsil biçiminin, albüm şeklinde hazırlanmış tasarımlarıdır. Günümüzde, bu yaklaşım da popülerleşmiştir. İzmir’de, düğün fotoğrafları sadece düğün töreninin belgelenmesi şeklinde bir eğilim göstermemektedir. Bu tip çekimler olmakla beraber, düğünün bir hikâyesinin olduğu bilinciyle hareket eden çiftler, düğünün öncesi ve düğünü bir dramatisasyon şeklinde tasarlanmış fotoğraf çekimlerini tercih etmektedirler. Çiftlerin, hikâyelerinden seçtikleri fotoğraflar kendi özgün gerçekliklerinin kültürel bir fenomeni olarak İzmir’de, dönemin düğünlerinin estetize edilmiş popüler kitsch karşılıklarıdır. Dolayısıyla, araştırma düğün fotoğraflarının kitsch estetik ve bunun popülerlikle olan ilişkisi üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Düğün Fotoğrafında Hikâye Anlatımı ve Yapısal Bileşenler

Düğün fotoğrafçılığı ile ilgili analizler bu yapıyı meydana getiren, düğün albümleri, düğün fotoğrafçılarıyla yapılan röportajlar ve gözlemler, fotoğraf albümlerinden örneklemeler üzerinden gerçekleştirilmiştir. İzmir’de, düğün fotoğrafçılığında, kitsch gerçekliğin bütünselliğini oluşturan popüler uygulamanın nesnel karşılığı, bir fotoğraf albümünün hazırlanması şeklindedir. Yani, yapının bütünselliği albümle sağlanmaktadır. Düğün fotoğrafı albümünün oluşumunu sağlayan farklı bileşenler söz konusudur.

Konu evlilikle ilgili olduğu için evlenecek çiftler bu faaliyetin merkezindedirler. Onların performansı ve hazırlıkları başarılı bir fotoğraf albümü için şarttır. Bunun dışında, düğün fotoğrafçısı ve onun performansı sonucu etkileyen bir diğer husustur. Ayrıca, düğünün nesnel gerçekliğinin karşılığı olan fotoğraf albümleri düğün hikâyesinin finalidir. Çünkü, düğünün imajının belirleyicileridirler. Bu bileşenler çerçevesinde bakıldığında İzmir’de düğün fotoğrafları günümüzde bir produksiyondur. Müşterinin beklentilerine uygun olarak düğün fotoğrafı çekimleri genelde düğün töreni hazırlıklarını da kapsayan, içinde nikâh töreninin fotoğraflarıyla neticelenen fotoğrafik hikâyelerdir. Buradaki bir başka önemli bileşen, düğün fotoğraflarına ayrılan bütçe ile ilgilidir. Bütçe, bu produksiyonun bütün güne yayılması veya belli bir kesitte yapılmasını veya farklı bir boyuta taşınmasını olanaklı hale getirir. Yani düğün fotoğrafı albümünün senaryosunu belirleyen, fotoğraf çekimine ayrılmış olan bütçedir.

Bütün bu bileşenler çerçevesinde, incelenen fotoğrafçıların web sitelerinde istisnai durumlar söz konusu olsa da, daha çok düğün fotoğraflarında popüler olan ve hikâyeyi biçimlendiren analizler şunlardır:

Albüm fotoğraf çekimleri belirli mizansenler çerçevesinde gerçekleştirilir. İzmir’de, fotoğraf albüm tasarımlarında, düğün fotoğraflarının iç mekân ve dış mekân fotoğraf çekimleri olarak mekân düzeyinde ayrıştığı incelenen web siteleri çerçevesinde görülmüştür. Dış mekân fotoğraf çekimleri, yukarıda belirttiğimiz üzere daha geniş bir bütçe ile ilgili bir konudur. İç mekân fotoğrafları, fotoğrafçıların stüdyosunda gerçekleştirilmektedir. Stüdyoda var olan hazır fonlara uygun duruşlar ve açılar kurgulanarak fotoğraf çekimleri gerçekleştirilir. Örneğin, stüdyoda çekilen bir görüntünün fonu, Paris’te Eiffel Kulesinin altı olabilmektedir. Daha sonra fotoğraf işleme programlarıyla fotoğraflar işlenerek müşterilerine teslim edilir. Çiftlerin bütçesi iç ve dış mekân şeklinde bir prodüksiyona elverişli ise, yukarıda ifade edilen çekimin yanı sıra, stüdyo dışında belirlenen yerlerde ve saatte fotoğraf çekimleri yapılmaktadır. Evlenecek çiftler bu mekânlarda; damatlık ve gelinlikleriyle fotoğraf çekilmektedirler. Ayrıca; farklı kıyafetlerle de fotoğraf çektikleri saptanmıştır. Önceden, fotoğrafçının tasarımında hazır olan kalıp sahneler, kimlikler değişse de değişmeyen tekrar fotoğraf çekimleridir. Bu alanlarda mekânın teknik koşulları düşünülerek sahneler güncellenir ve fotoğraf çekimleri gerçekleştirilir. Fotoğrafçı, bu çekimler sırasında işi şansa bırakmayacak sayıda fotoğraf çeker ve bu çekilen fotoğraflar arasından çiftlerce uygun olan kareler seçilerek masaüstü uygulamasına hazır hale getirilir. Fotoğrafçılar açısından, dışarıda yapılan fotoğraf çekimleri maliyeti arttırmayıcı, bununla beraber evlenecek çiftler açısından hikâyelerin de hoş etkiler yaratabilecek yerler olabilmektedir. Ayrıca; çiftlerin yönlendirmeleri çerçevesinde şahsa özel mekânlara da gidilmektedir. Aynı mekânın, farklı çiftlerce fotoğraf çekimlerinde kullanılması bu yerlerin popülerliğinden kaynaklanmaktadır. Ama aynı zamanda, mekânın çifte özel olma durumundan çıkmasına, evlenecek herkese ait olan kitsch bir yapıya bürünmesine sebebiyet vermektedir. Dış mekân çekimlerinde, fotoğraf çekimleri popüler anlamda Alaçatı, Çeşme, Foça... örneklerinde olduğu üzere mekanların fiziksel güzellikleri kullanılarak gerçekleştirilmektedir. Evlenecek çiftler tercihlerine veya fotoğrafçının yönlendirmesi çerçevesinde bu yerlere giderek, ilgili yerin dokusu ve beğenilerine göre karar vermektedirler. Yapılan çekimlerde taş evler, deniz kenarları, gün batımları, tekneler, bahçeler, antik tarihi doku gibi yerlerin tercih edildiği görülmüştür. Dış mekân koşulları düğün fotoğrafçılığı açısından kontrolü daha zor olan çekimlerdir. Çünkü yukarıda ifade ettiğimiz yerlere çiftlerin götürülmesi, gelinlik ve damatlıkların ortam koşullarından olumsuz etkilenmeleri, makyaj ve saç gibi hususların bozulması fotoğrafçının ve çiftlerin performansını olumsuz etkileyen gelişmelerdir. Bu duruma ilgili yerlerin hava koşulları

eklendiğinde(kışın soğuk, yazın sıcak) fotoğrafçı açısından çiftlerin duygu yoğunluklarını yönetmek zorlaşmaktadır. Bu tip olumsuz gelişmeleri önlemek adına, dış mekân fotoğraf çekimleri düğün gününden önce veya sonra da yapılabilir.

Düğün fotoğraflarının hikâyesini yazarlar fotoğrafçılardır. İzmir’de popüler düğün fotoğrafçıları bulunmaktadır. Aşağıda örnekleri olan fotoğraflar dönem itibarıyla popülerlik arz eden bu fotoğrafçılara aittir. Düğün bağlamında, hayatın ritmini yakalayabilen fotoğrafçılar tercih edilmektedirler. Düğün fotoğrafçısının, fotoğrafik performansı ile albüm tasarımlarının bütünselliği, yapısal anlamda olumlu sonuçlar ortaya çıkarmaktadır.

Albümcülük, fotoğrafçılıktan ayrı bir iş koludur. Bununla beraber; fotoğraf albümü her düğünün popüler anlamda hikâyesinin önemli bir bileşenidir. Fotoğrafçılar, albümcülere, albüm siparişlerinde bulunabildikleri gibi, el yapımı albüm de kullanılabilir. Fotoğraflardan oluşan albüm bir tasarımdır. Albümlerde yer alan fotoğraf sayıları yine bütçe ile ilgili bir durumdur. Fotoğrafçı açısından, albümde yer alacak fotoğraf sayısı değişse de, her albümde olması gereken standart setlerin asgarisinin kullanılmaya çalışıldığı saptanmıştır. Burada farklı uygulamalar söz konusu olsa da, albüm içi fotoğraf dağılımı düğün hikâyesinin kurgusu açısından dengeli olmak durumundadır. Bütün bu çekimler neticesinde toplanan fotoğraflar çiftlerin beğenisine sunulur. Fotoğraf albümünde saptanan sayı kadar fotoğraf seçilir, fotoğraf işleme programlarıyla estetize edilir ve bunlar önceden tasarımda yer alan hazır kalıpların içinde biçimlendirilir. Fotoğraf albümleri gösterişlidir. Düğün fotoğrafçılığı hikâyesi ve albümcülük açısından örnek vermek gerekirse, Aydoğan Color İzmir’de popülerliğin izlerini taşıyan kurumsal bir görüntü vermektedir. Bir yandan düğün fotoğrafı çekimi yaparken, öte yandan fotoğraf albümü üretmek Türkiye’nin farklı yerlerine satışını gerçekleştirmektedir. Ali Aydoğan¹; düğün fotoğrafçılığı ve albümcülükle ilgili olarak şunları belirtmiştir: “Fotoğraf albümleri bizde üç tiptir. Bunlar; 35x65, 30x60, 30x90 boyutlarındadır. Fotoğraflar, bu boyutun içine tasarımcı tarafından biçimlendirilmekte, hazırlanan prova daha sonra çiftlerin onayı alındıktan sonra son şeklini almaktadır. Düğün fotoğrafı çekimlerini iç mekân ve dış mekân olarak yapmaktayız. İç mekân çekimleri için biz stüdyoda hazır bir plato yaptırдық. Burası isteyen çiftler için fotoğraf çekimi yaptığımız bir yerdir. Sanat ve zanaatın birleşimi olan fotoğraf albümlerinin popülerliği ilgili dönemdeki beğenin yansımasıdır” (Ali Aydoğan, Kişisel Görüşme, 10.Ağustos, s. 2017).

¹ Aydoğan Color’un kurucusu.1980 yılından bugüne, İzmir’de, fotoğrafçılığın farklı hizmet türlerinde faaliyetini sürdürmektedir.

Fotoğraf1: www.aydogancolor.com

Evlenecek çiftler, daha önce gördükleri bir düğün fotoğrafı albüm örneğini kendi albümleri için model olarak kabul edebilmektedirler. Çiftlerin albüm tasarımı önerisi ise istisnai bir durum olarak değerlendirilmiştir. Genellikle, fotoğrafçıların sundukları seçenekler içinden çiftlerce seçim yapılır. Albüm içi tasarım daha teknik bir konu olmakla beraber, fotoğrafçının kurumsal kimliğinin burada etkili olduğunu düşünmekteyiz. Özellikle, son yıllarda İzmir’de üniversite eğitimi almış fotoğrafçıların sektörde yer almış olmaları albümlerin iç tasarımlarında kendini göstermektedir. Bu yansıma, estetik kriterin etkileyici boyutunun değerlendirilmesiyle ilgilidir. Bir özgünlük arayışında olduklarını söyleyebiliriz. Düğün fotoğrafçılığı hikâyelerini yazanlardan Gökalp Koparan² şunları belirtmiştir: “Düğün fotoğrafçılığı başından sonuna kadar bir kalite meselesidir. Bu kaliteden fotoğrafçı taviz vermemelidir. Özgün bir hikâye kalite sorunudur ve maliyetlidir. Düğün hikâyelerine, biz birden fazla fotoğrafçı ile katılırız. Buradaki stratejimiz aynı anda farklı açılardan hikâyeyi yakalamaktır. Bu durum fotoğrafik sonuçlara yansır ama maliyeti de arttırır. Kaliteyi marka standartları ile yakalayabilirsiniz. Benim hedefim de alanımda marka olmaktır. Bu konu benimle ve ekimle başlar teslim ettiğim ürünün bütün aşamalarını kapsar. Ne yazık ki, geçmişte düğün fotoğrafçılığının çok ucuzlatılmış olması mesleğe saygınlığı azaltmıştır. Bu seviye düşüklüğü düğün hikâyelerine de yansmıştır. Biz tekrardan düğün fotoğrafçılığındaki seviyeyi yükseltmeye çalışmaktayız. İzmir’de, düğün fotoğrafçılığı ile ilgili belli bir kalite arayışı olmakla beraber, mesleği ucuzlatan ve kaliteyi düşüren çok sayıda fotoğrafçı sektörün içinde halen bulunmaktadır. Ayrıca; fotoğrafçı da, albüm de kalitenin bir parçasıdır. Bunu giyim kuşam, yaşam alışkanlıkları ile göstermesi, düğün performanslarına bu şekilde katılmasının sonuç üzerinde son derece olumlu etkisinin olabileceği düşünülmelidir. Çünkü ortama yabancılaşmaz, mesleğine duyduğu saygıyı çevresine göstererek saygınlık kazanır” (Gökalp Koparan, Kişisel Görüşme, 10.Ağustos, s. 2017).

Düğün fotoğraflarının hikâyeleri genelde kaotik ortamın içinde yaratılmaktadır. Yani bir kontrolsüzlük durumu söz konusudur.

² Puci’nin Kurucusu. Marka, İzmir’de özellikle düğün fotoğrafçılığı ve videosu konularında faaliyetini sürdürmektedir.

Fotoğrafçının kalitesi bu olumsuz şartları yönetme ve pozitif bir imaj yakalama becerisidir. Bütün bu yapı, düğün fotoğrafçılığında; fotoğraflar, fotoğrafların çekim türleri, şekli, senaryosu, sunumu, fotoğrafçıların durumları ve alt bileşenleri açısından popülerliğin belirleyicisi kitsch kavramıyla açıklanabilir. Düğün fotoğrafları üzerinden kitsch'in ortaya çıkmasını sağlayan unsurlar şunlardır:

Düğün Fotoğrafı Sahneleri ve Kitsch Özellikler

Kitsch, ekonomi politiği seri üretim olan düşüncenin kavramlarından biridir. “Geleneksel olarak kitsch kelimesi süslü püslü bayağı nesnelere veya basit ve anlamsız motiflere olan, seri halinde üretilmiş ucuz resimleri tarif etmek için kullanılır (Nerdrum, 2010, s. 14). Kavramın, Türkçe’de, kullanımları arasında çakma teriminin bulunması açıklayıcı özelliktedir. İncelenen düğün fotoğraflarında sürekli tekrar edilen standart kitsch sahneler bulunmaktadır. Hikâyeler birbirinden farklı olsa da sahnelerin mizansenleri aynıdır. Böyle bir durumda hikâyelerin kalitesini belirleyen önemli husus, doğallık ve samimiyetin (candid) fotoğraflara yansımalarıdır. Dış mekân anlamında, hareketlerde serbestlik söz konusu ise de, kurgulanmış belirli anlar düğün albümlerinin klasik sahneleridir. Örneğin; öpücük sahneleri İzmir bağlamında düğün fotoğraf albümlerindeki standart kitsch kurgunun vazgeçilmez popüler pozudur. Bu sahne, mekân değişse de değişmeyen bir düğün fotoğrafı albümü kalıbıdır. “Kitsch nesnelere ve konulardaki aşırı yüklü duyguları tasvir eder” (Kulka, 2002, s. 28). Dolayısıyla öpme sahnesindeki kitsch öpücükler sevgi ve aşk adına son derece elverişli çözümlerdir.

Fot2: www.yedincisanatproduksiyon.com Fot3: www.doukenphotography.com

Çiftler tarafından bu sahneler düğün fotoğraf albümlerinde tercih edilmektedir. Fotoğrafçılar, bu sahne aracılığıyla performanslarını web sitelerinden yansıtarak kitsch beğenin pazarlanmasına aracılık etmektedirler. Fotoğraf albümlerinde, sahnenin tüketiminin yoğunluğu ise kitsch tasarımın gerçekliğini ortaya çıkarmaktadır. Yukarıdaki örnekler bu anlamda derlenmiştir ve farklı web sitelerinde ilgili sahneler fazlasıyla bulunmaktadır. Öpme; “sevgi, saygı, bağlılık, teşekkür belirtmek amacıyla dudaklarını bir şeye veya birine değdirmek” <http://www.tdk.gov.tr> olarak

tanımlanmaktadır. Bu duygu, fotoğraflarda popülarize edilmiş bir yaklaşım olarak saptanmıştır. Dış mekanlarda, genel plan çekilmiş öpücük fotoğraflarının, duygunun titreşimine uzak ve genel olduğu görülmektedir. Teknik açıdan bu performans duygunun şiddetini tam veremeyeceği için kitschleşmeye davetiye çıkarılmış olmaktadır. Eğer gerçek duyguların şiddeti ve özgünlüğü verilecekse, bu çerçeve göğüs plan veya baş planlar şeklinde olmalıdır. “Yakın plan dikkati sınırlar ve yönetir. Heyecan göstergesi olarak üzerime kuvvet uygular” (Bonitzer,2006,s. 104). Çiftlerin albümlerinde yer almasını istedikleri bu tip genel plan öpücük fotoğraflarında, kendi mahremlerini sınırlamak ister gibi davrandıklarından genel plan çekimleri seçtikleri düşünülmektedir. Bu yaklaşım popüler bir tercih olduğu için ortaya çıkan sonuç duyguların kitschleşmesini yansıtmaktadır. “Kitsch’in özünü oluşturan şey büyük olasılıkla onun açık uçlu belirlenemezliği, onun bulanık halisinasyon gücü aldatıcı düşselliği, kolay bir katharsis vaadidir” (Calinescu, 2013, s. 254). Teknik ve estetik olarak yakın plan olması gereken bir sahnenin, genel plana çıkılarak ifadeden kaynaklanan dramatisasyonun, yakın plan etkisiymiş gibi bir algı yaratması çiftler açısından son derece elverişli kitsch bir çözümdür. Olması arzu edilen hikayeye yönelik fotoğrafik yanılısamının duygusal zirvesidir.

Romantik Gün Batımı Sahneleri

Fot.4: www.dogumdogun.com

Fot.5: www.cenkaya.com.tr

Düğün fotoğraflarının bir başka kitsch seti, romantik gün batımlarıdır. İzmir için dış çekim anlamında kentin farklı yerlerindeki gün batımı fotoğrafları klişedir, popülerleşmiştir, kitsch'tir. Evlilikle inşa edilen aile yapısının başlangıcında romantizme ihtiyaç olduğu tercihlerle ortadadır ve bu durum fotoğraf albümlerine yansımıştır. Romantizmin imajı düğün fotoğrafı albümlerinde, gün batımında çekilmiş fotoğraflardır. Duyguların dramatisasyonunda gün batımından kaynaklanan sahneler evlenecek çiftler açısından direkt mesaj verebilme özelliğine sahiptir ve bu tip setlerin geleneği oluşmuştur. İzmir kenti deniz kenarında bulunduğu için düğün fotoğraflarının içinde bu romantizmi ortaya çıkaracak çok sayıda mekan bulunmaktadır. Hermann Broch kitsch kavramının romantizmle olan ilişkisini “Notes On The Problem Of Kitsch” isimli makalesinde irdelemektedir. “Bununla birlikte kitsch 19.yüzyıl üzerinde çok derin bir iz

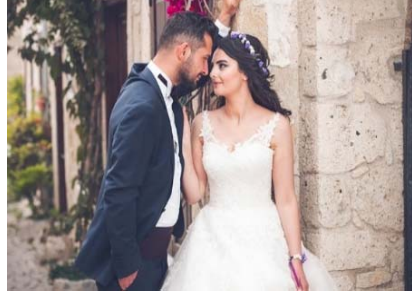
bırakmıştır. Baskın bir şekilde, gerçektende, kitsch romantizm olarak tanımladığımız ruhsal tavidan kaynaklanmaktadır” (Dorfles, 1969, s. 53). Benzer bir şekilde Calinescu’da romantizm ve kitsch arasında yapısal bir bağ olduğu noktasındadır. “Tarihsel ya da çağdaş gerçekliğin yerine klişeler koyan kitsch, genellikle romantik dünya görüşüyle bağlantılı birtakım duygusal ihtiyaçlardan beslenir. Büyük ölçüde kitsch’i romantizmin dizginlenmiş biçimi olarak görebiliriz” (Calinescu, 2013, s. 265). İzmir’de düğün fotoğrafçılığı yapan Nilay İşlek şunları belirtir: “Bu tip fotoğrafları çekerken çiftleri duygusal olarak belli bir noktaya getirmek, romantizmi ortaya çıkarmak fotoğrafçının görev tanımı içindedir. Fotoğrafçının fotoğraf çekimleri sırasında ortamın psikolojisi gereği, duygu yönetimini elinde tutması beklenen sonuç açısından gerekliliktir. Çünkü mevcut durum sonuca olumlu ya da olumsuz etki etmektedir” (Nilay İşlek, Kişisel Görüşme, 10.08.2017). Yani konunun teorik bağlantılarıyla, günümüzde düğün fotoğrafçılığındaki uygulamalı sonuçları arasında tutarlılıklar bulunmaktadır. Fotoğrafçı bir yandan pazarlaması yüksek olabilecek popüler fotoğraflar çekebilmek için, sahnenin oyuncularının psikolojisini hazırlamak durumundadır. Ayrıca deniz kenarlarında çekilen bu tip fotoğraflara ek olarak; suya düşme, atma, ıslatma gibi sahnelerin kurgulandığı fotoğraf örnekleri de görülmüştür.

Derin Bakışlar

Düğün fotoğraflarında popüler olduğu tespit edilen bir başka sahne ise tutkulu derin bakışların biçimlendirdiği çerçevelerdir. Bu karelerde fotoğrafçı çiftlere içeriği biçimlendirecek telkinlerde bulunarak, çiftlerin duruşlarını yönlendirir, yönetir ve fotoğraflarını çeker. Duygusal yoğunluğun yansımaları gereken bu tip karelerde gerçeğin mizansenini biçimlendirilmeye çalışılır. Aşkın duygusunu verecek bu tip fotoğraflar düğün fotoğraf albümlerinde vazgeçilmeyen kalıplardan biridir ve kitsch’tir. “Kitsch, sınıflandırılmış, duyguların anlatımına yönelik nihai formülü daima esas kabul eder” (Ergüven, 1998, s. 20). Temas ve çiftlerin birbirlerine olan yakınlıkları bu tip kadrajlarda gözlemlenen geleneksel kompozisyonudur. Fotoğraflarda farkı yaratan duygunun zarifliğini (elegance) yakalama konusundaki fotoğrafçının performansıdır. Bu sahnenin sadece dış mekanlarda değil aynı zamanda stüdyo içi çekimlerde de tercih edildiği görülmüştür.

Fot.6: www.studyokrem.com.tr

Fot.7: www.ilkerozpinar.com

Mutlu Gülümsemeler

Gülmek güçlü bir duygunun açığa çıkmasıdır, doğal olarak içten gelen bir şeydir. Dolayısıyla evliliğe ilişkin mutluluğu estetize eden kalıplardan biri olarak fotoğraf albümlerinde sürekli tercih edilmektedir. Bu samimi anın yakalanması fotoğrafçı ve çiftler açısından performans gerektirir. Çiftlerin, duygusal düşünsel yoğunlaşmasının fotoğrafçı ile senkron olması şarttır. Fotoğrafçının bu senaryoya ait plan tercihleri sonuç üzerinde etkilidir. Yaşanmışlıkların mutluluğu ve sonucu hikayeye not edilmelidir. Duygunun estetik etkisini yansıtması açısından popüler bir düğün fotoğrafı kadrajıdır. Dorfles gelin damat fotoğraflarına bakarak analizinde “Evli çiftler ve evlilikler tükenmez bir kitsch kaynağıdır... Gelin son derece mutludur, çünkü gelinin bireyselliği rakipsizdir” (Dorfles, 1969, s. 132). Fotoğraflarda yer alan mekanlar değişse de, mutlu gülümsemelerin yer aldığı sahneler değişmeyen bir başka kitsch kalıptır.

Fot.8: www.velviaphoto.com

Fot.9: www.yerceart.com

Duyguların Özü Ve Yüzük Simgesi

Düğün fotoğrafçılığında, yüzük fotoğrafları evlilik kurumuna ait sembolik bir işarettir. Sorumlulukların ve aidiyetlerin tescilidir. Bir taraftan duygusal olan ile ilişkiliyken öte yandan birlikteliğin bir başka safhasını belirlemektedir. Evlilik ritüelinin tescili taraflar arasındaki imzalarla resmileşirken bu durumun göstergesi yüzükle biçimlendirilmiştir. İzmir’de düğün fotoğraflarında popüler bir tüketim alanı olarak yüzük fotoğraflarının, işlevsel ayırt edici duygusal duyarlılığın karşılığı olduğu için tercih edildiği

görülmüştür. Ayrıca yüzük fotoğraflarının, çerçeve çiçekler, gelinlik, çiftlerin elleri kullanılarak düzenlenebildiği saptanmıştır.

Fot.10: www.galeri.puci.com.tr

Fot.11: www.kadiradiguzel.com

Düğün Fotoğrafları Ve Kritik An

Düğün albümlerinde yer alan fotoğraflar belli bir senaryo ve mizansende çekilmektedirler. Fotoğraf Albümlerinde yer alan kritik an (decesive moment) fotoğrafları daha çok sürpriz sonucu ortaya çıkan kayıtlardır. Bu tür fotoğraflarda çiftlerin sergiledikleri performansın dışında, ani gelişen durumlar söz konusudur. Çünkü kritik an fotoğrafları “duygunun ve hareketin zirve anıdır, izleyiciye eşsiz bir öykü anlatma etkisi yeteneğindedirler” (Dorr, 2014, s. 24). Bu duruma fotoğrafçının cevap verebilecek derecede doğru yer, zaman ve açı ile fotoğrafik olarak cevap verebilmesi gerekir. Dolayısıyla bu tip fotoğraflar rutin dışı oluşmuş beklenmedik anlardır. Şans eseri yakalanabilirler, sık rastlanmamakla beraber yakalandığında tercih edilmektedirler. Başarılı düğün albümlerindeki önemli sır fotoğrafçının an’ları yakalamadaki performansıdır. “İyi bir düğün fotoğrafçısı bir çok an içinden kişinin özünü yakalayacağı anı bilir” (Tobin,2009, s. 6). Düğün fotoğrafçılığında an fotoğraflarını belirleyici kılan, hikayeyi sıradışı, eşsiz (unique) hale dönüştürebilme özelliğidir. Böylesine yakalanabilen fotoğraflar kitsch’in olumsuz etkilerini hafifletirler. Çünkü şahsiyetin ve duygunun birleşiminin biricikliğinin ifadesidirler.

Fot.12: www.tuncafotograf.com

Detayların Bütünlüğü

Fot.13: www.lyastikta.com

Düğün fotoğraflarında kurmacanın yaratabileceği duyguyu kırabilmek adına, tamamen düğün gününün hikayesini oluşturan samimi an fotoğrafları popüler yaklaşımlardan biri olarak albümlerde değerlendirilmektedir. Bu tip fotoğraflar üzerine yapılan gözlemlerde çiftlerin birlikte olması gerekmez. Düğüne ilişkin imgeler az sayıdadır veya yoktur. Bağlam bilinmese, farklı bir tür fotoğraf olarak yorumlanmaları mümkündür. Evlenecek çiftlerin durumun ortaya çıkardığı gerilimi azaltmak amacı ile kasıtlı pozlar yerine, doğal anlara ait pozların hakim olduğu fotoğraf çekimleri düzenlenir. Genellikle düğünün ciddiyeti ve resmiyetinin dışında gelişen anların fotoğraflarıdır.

Popüler Eğilimler ve Yaratıcılık

Düğün fotoğrafları çok üretilen, tüketilen kültürel kayıtlardır. Yukarıda tespiti yapılan başlıklara ait tekrarlar popülerlikleri çerçevesinde kaçınılmaz olarak her düğünde karşımıza çıkmaktadır. “Popüler kültür mekanik ve elektronik çoğaltmayla niceliksel fazlalık ve niteliksel yoksulluğun kültürüdür” (Erdoğan ve Alemdar, 2005, s. 39). Zamanla bu durum fotoğrafı çeken fotoğrafçılar açısından motivasyon kaybı yaratabilmektedir. Bunun farkında olan düğün fotoğrafçıları, popüler davranış biçiminin, farklıyı arama üzerine olduğu gözlemlenmiştir. Bu durum, yaratıcılığı tetikleyen bir yaklaşımdır. İzmir’de düğün ritüellerinin hızlı gelişimi ve düğün sezonu şeklinde tanımlanabilecek zaman dilimi yaratıcılık açısından düşünmeyi olanaklı kılacak bir sürece ticari anlamda izin vermez. Yaratıcılık kavramı, ticari bir alanda ayrıca derin düşünülmesi gereken bir konudur. Çünkü yaratıcılıkla fark ortaya koymaya çalışılırken, popülerin dışına çıkma durumu söz konusu olabilir. Bu, düğün gibi ticari bir alanda ciddi risktir. Evlenecek çiftler konu ile ilgili popülerliğin baskısı altında oldukları için yaratıcılık ile ilgili yaklaşımlar konusunda tereddütlü olabilmektedirler. Oysa yaratıcı yaklaşımlar sanatsal nitelikte sonuçlar ortaya çıkarma potansiyelindedirler. Düğün fotoğraflarının yeni vizyon

önerilerinin mesleki kalite açısından bir gereklilik olduğu incelenen örneklerde görülmüştür. Yaratıcı olabilmek popüler olması mümkün olmayan, ancak popülerize edilebilir bir niteliktir. İzmir'in kültürel yapılanmasının düğün fotoğrafı albümlerinde yeni arayışında tercihleri değerlendirdiği incelenen örneklerden gözlemlenmiştir.

Fot.14: www.volkanaktoprak.com

Fot.15: www.doukenphotography.com

Fotoğraf14'te, V.Toprak'ın fotoğrafı teknik açıdan; kompozisyon, ışık, bakış açısı gibi konularda başarılı bir kurgu olduğu gibi, içeriğin teknikle olan bütünlüğü, düğün fotoğrafını yaratıcı ölçekte değerlendirmeye olanak sağlamaktadır. Çiftlerin deniz kenarında dalgalarla yüzleşip kameraya sırtlarını dönmesi duygunun romantik ifadesi açısından yaratıcı bir yaklaşımdır. Bu ifadenin boş çelenk ve yön levhalarıyla oluşturulmuş mizansenin düğün fotoğrafında fotoğrafçının imge arayışında olduğunu söylememiz açısından yeterlidir. Popülerliğin sıradanlığında yaratıcı bir çabadır.

Fotoğraf15'te, ise fotoğrafçı çiftler için küçük bir öykü hazırlamış, fotoğrafını bu çerçevede çekmiştir. Çiftler burada sadece gelin damat değil, aynı zamanda kendilerine biçilen rolü oynamaktadırlar. Öykü yapısına uygun bir kostüm arayışının olduğu gözlemlenmektedir. Damadın nargilesi ve başında fesi ile sandalyede oturan haliyle, gelinin damadın sağında ancak ondan uzak ayakta dekolte gelinliğiyle eli belinde olan hali ironik bir mizansendir. Çiftlerin eski taş bir evin önündeki bu kompozisyonları, zıt kişilik yansımalarına rağmen aile birliğinin sağlamlığı ve bütünlüğü açısından iyi düşünülmüş bir set yaratmıştır. Düğün fotoğrafına teatral bir hava katmıştır. Bu ve benzeri yaratıcı düğün fotoğrafı örneklerine incelemesini yaptığımız farklı düğün fotoğrafçıların web sitelerinde sayıları az olmakla beraber rastlanmıştır.

SONUÇ

“Popüler Kültür Bağlamında Düğün Fotoğrafları Ve Kitsch” başlıklı araştırmamızdaki incelemeler sonucunda İzmir’de düğün fotoğrafı ve fotoğrafçılığı denilen bir kültür mevcuttur. Bu kültür, bir geleneğin bugüne ait güncellemelerinden biridir. Stüdyo fotoğrafçılığının bir türeği olarak gelişen düğün fotoğrafçılığı, farklı bir uzmanlaşma alanı haline gelmiştir.

İzmir’de, sadece düğün çeken çok sayıda fotoğrafçı bulunduğu tespit edilmiştir. Bu fotoğraf türünün bir ekonomisi ve İzmir’de toplumsal düzeyde karşılığının olduğunu kanıttır. Düğün fotoğrafçıları, günümüzde kendilerini internet üzerinden çektikleri düğün fotoğraflarını paylaşarak tanıtılmaktadırlar. Düğün fotoğrafçılığı yapan fotoğrafçıların, genelde üniversite mezunu olma durumu meslekte kalite standartını artırıcı bir nitelik olarak değerlendirilmiştir. Ancak, bu durumun meslekte tek başına başarı için yeterli olmadığı fotoğrafçılarla yapılan görüşmelerde tespit edilmiştir.

Araştırma yaptığımız alanın belirgin varlığı, bizim bu varlığın nitelikleri konusunda da veriler elde etmemize olanak sağlamıştır. Düğün fotoğrafları açısından bakıldığında, İzmir’de düğün fotoğraflarının, düğün albümü şeklinde hazırlanan bir kitap haline getirildiği popüler bir uygulama olarak saptanmıştır. Bu kitabın büyüklüğü ve sayfa yapısı çiftlerin buraya ayırdıkları bütçe ile ilgilidir. Bütçeye paralel olarak düğün fotoğrafları stüdyo içinde veya dış mekanda yapılmaktadır. Düğün fotoğrafı albümlerinde yer alan fotoğraflar evlenecek çiftlere ilişkin hikayeler anlatılmaktadır. Popüler olan bu görünümün estetik niteliği kitsch’tir. Düğün fotoğrafı hikayelerinde kullanılan mekanlar ve sahneler birbirinin kopyası ve kitsch’dir. Bazı fotoğrafçılarda, çiftler değişmekle beraber, düğün set mekanları ve zamanlarının değişmediği saptanmıştır. Kulka’nın yaklaşımıyla; “Kitsch etkisi” tam bu durum için açıklayıcıdır (Kulka,2002,s. 93). Düğün fotoğrafı sahnelerinin kitsch özellikleri bulunmakta ve fotoğrafçılar bu kalıpların türevlerini kullanarak üretim yapmaktadırlar. Evlenecek çiftlere, mekanlarda aynı tip pozların verildiği, kitsch kültürün popüler bir yansımasıdır. İzmir’de düğün fotoğraflarının hikayelerinde kitschlik kendini çiftlerin özgünlüğüne eklemeyerek farklı ve yeniymiş gibi bir duygu yaratılmasına olanak sağlamaktadır. Fotoğrafçılar açısından kitsch kalıplar, ticari gereklilik anlamında zorunlu olarak kullanılmakta, tekrar eden çekim prodüksiyonları motivasyon kaybına sebebiyet vermektedir. Bu sorunu aşmaya çalışan fotoğrafçıların özellikle kritik an fotoğraflarıyla farklıyı aradıkları görülmüştür. Yanı sıra şartların elverdiği ölçüde, düğün fotoğraflarında kurmaca tasarım arayışları da saptanmıştır. İzmir’de, çağdaş anlamda düğün fotoğraflarında, üslup yaratan bir eğilim görülemediği. Bununla beraber İzmir’de düğün fotoğrafçıların performanslarını arttırmak için vizyon arayışında olmaları, bu anlamda düğün fotoğrafçılığıyla ilgili uluslararası yayınları takip etmeleri üslup sorunlarını çözmede yardımcı olabilir. Ayrıca kültürümüzün özgün yapısı keşif bekleyen hikayeler yaratmak için yeterince zengindir, değerlendirilmelidir.

KAYNAKÇA**Kitap**

Baudelaire, C. (2003). *Modern Hayatın Ressamı*, İstanbul, İletişim Yayınları.

Baudrillard, J. (2001). *The Uncollected Baudrillard*, London, Sage Publications.

Bonitzer, P. (2006). *Kör Alan Ve Dekadrajlar*, İstanbul, Metis Yayınları.

Calinescu, M. (2013). *Modernliğin Beş Yüzü*, İstanbul, Küre Yayınları.

Demir, F. G. İ. (2009). *Kiç Ve Plastik Sanatlar Üzerine*, Ankara:Ütopya.

Dorfles, G. (1969). *Kitsch An Anthology Of Bad Taste*, London, Studio Vista Limited.

Dorr, T. (2014). *The Beautiful Wedding*, Buffalo, Amherst Media Inc.

Erdoğan, İ. ve Alemdar, K. (2005). *Popüler Kültür ve İletişim*, Ankara: Erk Yayınları.

Ergüven, M. (1998). *Görmece*, İstanbul, Metis Yayınları.

Fedotov, D. (2014). *Wedding Photography Guide*, Russian, PQBlackwell.

Fernback, J. (1997). *The Individual within the Collective:Virtual Ideology and the Realization of Collective Principles*, London, Sage Publications Ltd.

Greenberg, C. (1961). *Art and Culture*, Boston, Beacon Press.

Hall, S. (1997). *Representation, Cultural Representations and Signifying Practises*, London, Sage Publications.

Hewlett, T. (2014). *Wedding Photography: Art and Techniques*, Ramsbury, Marlborough, Wiltshire: The Crowood Press Ltd.

Jacquelina, T. (2009). *Wedding Photography*, New York:Amphoto Books .

Kulka, T. (2002). *Kitsch and Art, USA*: Penn State Press.

Nerdrum, O. (2010). *Kitsch Üzerine*, İstanbul, Mitos Boyut Yayınları.

Yengin, H. (1996). Medyanın Dili, İstanbul, Der Yayınları.

Çevrimiçi Kaynaklar

- www.aydogancolor.com (Erişim Tarihi: 10.8.2017)
www.yedincisanatproduksiyon.com (Erişim Tarihi:20.09.2017)
www.doukenphotography.com (Erişim Tarihi:21.09.2017)
www.dogumdogun.com (Erişim Tarihi:21.08.2017)
www.cenkaya.com(Erişim Tarihi:12.09.2017)
www.studioekrem.com (Erişim Tarihi: 18.08.2017)
www.ilkerozpinar.com (Erişim Tarihi:13.07.2017)
www.velviaphoto.com (Erişim Tarihi:15.9.2017)
www.yerceart.com (Erişim Tarihi:12.9.2017)
www.galeri.puci.com (Erişim Tarihi:12.09.2017)
www.kadiradiguzel.com (Erişim Tarihi: 23.9.2017)
www.tuncafotograf.com (Erişim Tarihi:21.10.2017)
www.lyastikta.com (Erişim Tarihi:26.10.2017)
www.volkanaktoprak.com (Erişim Tarihi:21.10.2017)
www.doukenphotography.com (24.10.2017)
www.tdk.gov.tr. (Erişim Tarihi:20.09.2017)